

Novinarska sloboda u obručju dvostrukih tužbi:

**Može li novinar raditi
slobodno ako zna da za
isti tekst može biti
dvostruko tužen -
kazneno i parnično?**

Sadržaj

Uvod	3
Slučaj Turudić protiv Novog lista i novinara Dražena Ciglenečkog	5
Što je pred sudom tvrdio Turudić, a što tuženi novinar Ciglenečki	5
Parnična presuda: Turuduću dosuđena odšteta od 90.000 kuna	7
Maratonski kazneni postupak	8
Hrvatsko pravo: privatnim tužiteljima mogućnosti da za isti prilog podignu dvostruke tužbe	9
Općinski kazneni sud: Ne damo nepravomoćne presude zbog prava na pristup informacijama! 10	
Sutkinja Senka Klarić Baranović protiv Davorke Blažević, suosnivačice portala TRIS	11
Oštar komentar na portalu TRIS	11
Kazneni postupak: Blažević na sudu objašnjavala su suci javne osobe i podložne javnoj kritici	12
Sutkinji je 2006. dosuđena astronomska odšteta od 200.000 kuna – i tada zbog teksta D. Blažević .	13
Davorka Blažević: osjećam se izmrcvareno	14
Dvostruke tužbe predsjednika Županijskog suda u Osijeku protiv Drage Hedla i portala Telegram ..	15
Dvostruka tužba bivšeg rektora Damira Borasa protiv novinark Dore Kršul	18
Za dvostrukim sudskim progonom posežu moćnici	20
Riječ odvjetnika: dvostruke tužbe su opasnost za slobodu izražavanja	20

Kad je 26. studenoga 2014., a bilo je to još u doba koalicijske vlade **Zorana Milanovića**, sjeo za tipkovnicu kompjutora da napiše kolumnu koja je svaki tjedan objavljivana u Novom listu pod egidom „Politički skalpel **Dražena Ciglenečkog**“, taj novinar unutarnjopolitičke rubrike riječkog dnevnika nije ni slutio da će tekst koji će taj dan napisati – pamtiti do kraja života. Jer on će ga koštati poprilično živaca, vremena, a zamalo i imetka, kao nijedan koji je do tada napisao u svojoj novinarskoj karijeri.

Njegov politički komentar koji je dan kasnije, 27. studenoga, objavljen i u tiskanom i u elektroničkom izdanju Novog lista pod naslovom „Turudić nanosi veću štetu nego Šešelj“ toliko je pogodio suca i tadašnjeg predsjednika Županijskog suda u Zagrebu **Ivana Turudića** da je zbog njega pokrenuo dvostruki sudski progon. Početkom veljače 2015. Turudić je preko svog odvjetnika pred Općinskim građanskim sudom u Zagrebu podigao građansku tužbu protiv nakladnika Novog lista d.o.o. i autora Dražena Ciglenečkog u kojoj je zatražio da mu nakladnik i novinar zbog nanesenih duševnih boli solidarno isplate za hrvatske prilike vrlo visoku odštetu, 180.000 kuna. Istodobno, krajem siječnja 2015. pred Općinskim sudom u Rijeci Turudić je protiv autora teksta, Dražena Ciglenečkog podnio privatnu kaznenu tužbu u kojoj ga tereti za kazneno djelo uvrede.

I dok je u parnici koja je pravomoćno okončana 2017., dvije godine od pokretanja, Turudiću pravomoćno dosuđena odšteta od 90.000 kuna, kazneni postupak protiv Ciglenečkog pred Općinskim sudom u Rijeci traje već punih, za toga novinara prilično stresnih, sedam godina....

Slučaj Turudić protiv Novog lista i Ciglenečkog primjer je dvostrukoga sudskog progona. To su situacije kad osoba koja se smatra oštećena novinskim testom/prilogom, zbog jednog te istog teksta/priloga podiže kumulativne tužbe: građansku tužbu protiv nakladnika (rjeđe protiv urednika ili samog novinara jer se od nakladnika lakše naplatiti) u kojoj traži novčanu odštetu zbog nanesenih duševnih boli i istodobno podiže privatnu kaznenu tužbu protiv novinara u kojoj ga tereti za neko od kaznenih djela protiv časti i ugleda.

Fenomen dvostrukog sudskog progona zbog istog teksta za novinara je posebno težak oblik SLAPP¹ tužbi jer je novinar u takvim situacijama izložen dvostrukom pritisku: U građanskom postupku protiv nakladnika novinar je ključni svjedok od kojeg se očekuje da uvjeri sud da njegov tekst sadrži istinite tvrdnje ili na činjenicama zasnovane vrijednosne sudove te da ga je napisao u javnom interesu. Ni jednom novinaru nije ugodno kad nakladnik izgubi parnicu zbog njegova teksta. U kaznenom postupku novinar je optuženik i mora obraniti sebe od optužbe za kazneno djelo protiv časti i ugleda. Biti posjednut na optuženičku klupu u kaznenom postupku samo po sebi je stresan događaj. Već sam kazneni postupak, bez obzira na njegov konačni ishod, optuženom novinaru nosi neizvjesnost, a u hrvatskim okolnostima u kojima suđenja traju godinama, ta neizvjesnost nakon svake tužbe je dugog trajanja. Uz to, procesna pozicija novinara koji se u građanskom postupku pokrenutom protiv nakladnika pojavljuje na sudu u ulozi svjedoka, a u kaznenom postupku zbog istog teksta u ulozi optuženika, iznimno je delikatna. Zamke i delikatnosti procesne pozicije novinara u situacijama dvostrukih tužbi u nastavku ovog teksta objašnjava iskusna odvjetnica **Vesna Alaburić** iza koje je dugogodišnje i bogato iskustvo zastupanja novinara i nakladnika pred sudovima.

Dvostruki sudski progon zbog jednog te istog medijskog teksta/priloga zaslužuje stoga posebnu pažnju jer je riječ o specifičnom obliku SLAPP tužbi koje za novinara imaju posebno teške

¹ SLAPP (engl.: *Strategic lawsuits against public participation* – strateške tužbe protiv sudjelovanja javnosti) su tužbe podnijete s namjerom cenzuriranja, zastrašivanja ili ušutkavanja kritičara tako da ih se optereti troškovima obrane sve dok ne prestanu kritizirati ili se suprotstavljati.

“zamrzavajuće“ učinke – glavni cilj onih koji ih podižu je zastrašiti i odvratiti novinara od daljnjeg bavljenja određenom temom ili osobom.

U ovom istraživanju obrađujemo četiri slučaja iz hrvatske sudske prakse u zadnjih osam godina u kojima su privatni tužitelji koji se smatraju oštećenima objavljenim tekstom pokrenuli građanski sudski postupak protiv nakladnika ili novinara radi novčane odštete za nanesene „duševne boli“ te su zbog istog teksta pokrenuli kazneni progon novinara – autora teksta. Analizirali smo sudsku dokumentaciju iz građanskih i kaznenih postupaka koja se odnosi na te slučajeve.

Primjeri analiziran u ovom tekstu pružaju uvid u nekoliko aspekata – zbog koje vrste novinarskih tema se pokreće dvostruki sudski progon, kakva je društvena pozicija privatnih tužitelja pokretača tih progona, kako takvu praksu doživljavaju novinari čiji tekstovi su meta dvostrukih tužbi te što o tome kažu iskusni medijski odvjetnici koji zastupaju novinare pred sudom. Dva od četiri obrađena slučaja pravomoćno su okončana, dok u dva slučaja postupci još uvijek traju.

Slučaj Turudić protiv Novog lista i novinara Dražena Ciglenečkog

Kao što smo u uvodu napomenuli, u tiskanom izdanju Novog lista i na internetskim stranicama toga medija je 27. studenoga 2014. objavljena kolumna iskusnog političkog novinara i kolumnista Novog lista Dražena Ciglenečkog pod naslovom „Turudić nanosi veću štetu nego Šešelj“.

Zbog toga je teksta Turudić 26. siječnja 2015. protiv novinara Dražena Ciglenečkog pred Općinskom sudom u Rijeci podigao privatnu kaznenu tužbu za povredu časti i ugleda uvredom jer ga je u svojoj kolumni koju je napisao „s isključivom namjerom da naštetiti njegovoj časti i ugledu“ usporedio sa srbijanskim ratnim zločincem Vojislavom Šešeljem. Nekoliko dana kasnije 5. veljače 2015. Turudić je preko svog odvjetnika pred Općinskim sudom u Zagrebu zbog istog teksta protiv nakladnika, Novog lista d. o.o., ali i samog novinara Ciglenečkog, podnio i građansku tužbu za naknadu štete koja mu je, kako navodi, „namjerno nanosena usporedbom njega kao uglednog suca s ratnim zločincem Vojislavom Šešeljem“. U parničnoj tužbi Turudić je zatražio odštetu od 180.000 kuna sa zateznom kamatom, koju bi solidarno platili nakladnik Novi list d.o.o i Ciglenečki, te uklanjanje teksta iz internetskog izdanja Novog lista skupa s komentarima ispod teksta i Turudićevom fotografijom.

Što je pred sudom tvrdio Turudić, a što tuženi novinar Ciglenečki

U tužbi za naknadu štete spomenuti sudac uz ostalo tvrdi kako ovaj novinar o njemu „već duže vremena negativno piše i iznosi neistine“ i vodi „zlonamjernu i dugotrajnu kampanju“ jer je u razdoblju od 11. kolovoza do 16. rujna 2014. objavio četiri „neistinita i zlonamjerna teksta“ za koje on, Turudić, nije tražio ispravak. Međutim, komentarom Ciglenečkog od 27. studenoga je, stoji u tužbi, napadnut njegov 30–godišnji sudački rad i „nanesena je ogromna šteta radi povrede prava osobnosti“... U građanskoj tužbi se uz ostalo navodi kako je Turudić „obiteljski čovjek koji ima širok krug poznanika, a osobito zbog svoje funkcije predsjednika Županijskog suda u Zagrebu te ga je ovako diskreditirajući i neistinit napad osobito pogodilo. Članak je izazvao povećanu pažnju u krugu uže i šire okoline, osobito profesionalne te je bio izložen stalnim upitima kolega sudaca, odvjetnika te poznanika i obitelji vezanih uz objavljeni članak radi čega je trpio intenzivnu neugodu“. Navodi se i da je 24. prosinca 2014. uredništvu Novog lista taj sudac uputio zahtjev za objavom isprike i brisanjem teksta iz internetskog izdanja i uvredljivih komentara ispod teksta, ali je uredništvo njegov zahtjev ignoriralo.

U građanskoj tužbi Turudić je citirao dijelove komentara Dražena Ciglenečkog koji su mu, po njegovu sudu, nanijeli najveću štetu: “U utorak se ponovo potvrdilo da protiv suca kakav je Turudić sustav naprosto nema lijeka. Njegov gotovo siledžijski stav nitko nije u stanju sankcionirati. Ni Vrhovni sud, ni Državno sudbeno vijeće, ni Ministarstvo pravosuđa, ni Udruga sudaca, niti, eto DIP. Kao da ne postoji način da se Turudiću stane na kraj, on je praktički nedodirljiv. To ne može biti normalno. U uređenoj državi svatko mora biti podložan određenoj kontroli. Neovisnost sudbene vlasti ne znači da suci imaju pravo doslovno raditi što ih je volja. Primjerice, nastupati kao politički tribuni i dijeliti predstavnicima izvršne vlasti lekcije o domoljublju“. Posebno štetnim Turudić smatra i dio komentara „Saborski zastupnici i jučer su analizirali gluposti što ih u velikim količinama proizvodi Vojislav Šešelj, degradirajući tako instituciju hrvatskog parlamenta. Umjesto toga su, ako im je već do bavljenja pojedincima, mogli otvoriti raspravu o Turudiću. Pa možda i donijeti Deklaraciju kojom bi osudili njegovo besprizorno ponašanje. Svojim postupcima Turudić nanosi danas Hrvatskoj sigurno veću štetu nego baljezgarije ishlapjelog ratnog zločinca“.

U oba suđenja, u parničnom postupku pred Općinskim građanskim sudom u Zagrebu, gdje je ispitan kao svjedok, i u kaznenom postupku pred Općinskim sudom u Rijeci, gdje je iznosio obranu kao optuženi, Ciglenečki je, prema sudskoj dokumentaciji s kojom raspolazemo, iskazivao jednako – potanko i precizno je

obrazlagao što ga je potaknulo na ovako oštar komentar te objašnjavao sudu da je ga je pisao u dobroj vjeri i u javnom interesu.

Sudu je Ciglenečki objašnjavao da je na komentar bio potaknut dvama u to vrijeme aktualnim događajima: jedan je bio vezan uz izbor predsjednika zagrebačkog Gradskog izbornog povjerenstva, neposredno pred predsjedničke izbore 2014/2015., točnije uz Turudićeve javne tvrdnje kako će tadašnja Milanovićeva vlada omesti njegov izbor za predsjednika Gradskog izbornog povjerenstva, dužnost koja bi mu kao predsjedniku zagrebačkog Županijskog suda po funkciji pripadala jer mu se Milanovićeva Vlada na taj način osvećuje što je kao sudac donio odluku o izručenju Josipa Perkovića njemačkom pravosuđu. Ciglenečki je pred sudom, i kaznenim, i građanskim, izjavio kako je njegov komentatorski stav da Turudić ne bi trebao biti na čelu zagrebačkog Gradskog izbornog povjerenstva jer je u svojim javnim istupima pokazao da je politički pristran. Podsjetio je da je Turudić ranije javno polemizirao s jednim od kandidata na predsjedničkim izborima (Ivom Josipovićem) čiju je regularnost kao šef Gradskog izbornog povjerenstva trebao nadzirati. Istaknuo je i kako su se Turudićeve tvrdnje da Milanovićeva Vlada želi spriječiti njegovo imenovanje na čelo Gradskog izbornog povjerenstva pod kraj 2014. pokazale potpuno neistinitima jer je imenovan na čelo povjerenstva.

Drugi povod zbog kojeg je pisao kolumnu, objašnjavao je u oba sudska postupka Ciglenečki, je taj što je tih dana, u studenom 2014., Hrvatski sabor raspravljao o protuhrvatskim i mrziteljskim izjavama ratnog zločinca Vojislava Šešelja. Objlašnjavao je sudu zbog čega smatra deplasiranim da se hrvatska politička scena i sabor u tolikoj mjeri bave izjavama srbijanskog ratnog zločinca koji je u Srbiji politički marginaliziran i bez utjecaja, i zbog čega smatra da bi Saboru bilo svrhovitije raspravljati o učincima na hrvatsko društvo politički obojanih izjava suca i predsjednika najvećeg županijskog suda u državi Ivana Turudića, jer smatra da njegove politički obojane izjave dovode u pitanje političku neutralnost sudstva i ruše povjerenje građana u sudbenu vlast. Navodio je pred sudom niz primjera Turudićevih javnih političkih izjava o kojima su pisali ili ih prenosili i drugi mediji i novinari, poput one da ga lijevo liberalna vlada Zorana Milanovića prisluškuje i prati za što nije ponudio nikakve dokaze, ili one da neće ići na proslavu obljetnice akcije Oluja u Knin jer bi morao zviždati tadašnjem premijeru Milanoviću, ili one da bi trebalo kazneno goniti sve one koji kažu da je rat u Hrvatskoj bio građanski, da je u Oluji počinjeno etničko čišćenje, ili Turudićev posjet podrške braniteljskom prosvjedu u Savskoj, ili njegova izjava da bi razmislio o Karamarkovoj ponudi da bude ministar pravosuđa u budućoj HDZ-ovoj vladi kad bi takvu ponudu dobio... Dražen Ciglenečki je objašnjavao sudu – Općinskom građanskom u Zagrebu jednom, a u kaznenom postupku pred Općinskim sudom u Rijeci čak tri puta – kako svojim komentarom nije imao namjeru naštetiti ugledu i časti Ivana Turudića, već je iznosio svoje, na činjenicama utemeljene vrijednosne sudove i mišljenja o temi od javnog interesa.

Turudić je pred sudom u oba postupka – građanskom i kaznenom – tvrdio da je zbog teksta Dražena Ciglenečkog doživljavao dvojake osjećaje – ogorčenje, bijes i potištenost, a primarni mu je bio osjećaj ojađenosti. Tvrdio je da ga kao dragovoljca i dobitnika spomenice Domovinskog rata tekst posebno vrijeđa, da su ga nazivali suborci iz Virovitice s kojima je 1991. bio u rovovima koji su kao branitelji također pogođeni komentarom, da su njegovu suprugu – liječnicu zapitkivali oko toga komentara, te da ga je posebno pogodilo kad ga je nazvala kćer koja studira u Americi koja je također bila uznemirena tekstom. Tvrdio je da su ga i na radnim sastancima na sudu redovito zapitkivali o tekstu, a požalio se i da je primio anonimni telefonski poziv u kojem mu je anonimni glas preko telefona govorio „Gdje si Šešelju“.

Parnična presuda: Turudiću dosuđena odšteta od 90.000 kuna

Presude koje su uslijedile u građanskom i u kaznenom postupku, pokazale su da su argumenti novinara Ciglenečkog, kao i urednika Novog lista **Branka Mijića** i **Nenada Hlače**, sucima neprihvatljivi za razliku od onih koje im je iznio njihov kolega Turudić.

Sutkinja Općinskog građanskog suda u Zagrebu **Perica Norac Kevo** je 24. studenoga 2015. donijela nepravomoćnu presudu prema kojoj nakladnik Novog lista i Dražen Ciglenečki za nanese duševne boli Ivanu Turudiću solidarno moraju platiti 150.000 kuna te zatezne kamate koje teku od 5. veljače 2015., kao i 12.972 kuna sudskih troškova. Novom listu je naloženo da u roku od 24 sata od pravomoćnosti presude sa svojih internetskih stranica ukloni kolumnu Dražena Ciglenečkog, kao i sve komentare ispod objavljene kolumne i Turudićevu fotografiju. Od 180.000 kuna koje je Turudić u građanskoj tužbi tražio kao obeštećenje za povredu osobnosti, sutkinja Norac Kevo odbila ga je samo za iznos od 30.000 kuna.

Ta je sutkinja je u obrazloženju presude istaknula da je očito kako namjera autora ovog članka nije bila u javnom interesu i dobroj vjeri „već naprotiv, radi se o ponašanju koje je imalo samo cilj naškoditi tužiteljevoj časti u ugledu“. I sadržajem i naslovom i stilom pisanja namjera je, tvrdi Norac Kevo, bila povrijediti Turudićevo dostojanstvo pa „takav način pisanja i oprema teksta evidentno predstavljaju kršenje načela slobode medija“. Sudu je uvjerljiva i logična Turudićeva tvrdnja kako je optužba da on svojoj domovini nanosi štetu goru i od Šešelja najgora moguća diskvalifikacija i da nešto teže ne može ni zamisliti. Premda je Turudić u parničnom postupku izjavio da zbog psihičke boli izazvane komentarom Dražena Ciglenečkog nije zatražio ni medicinsku ni psihološku pomoć, sutkinja je u presudi navela kako su tvrdnje u tekstu takve „da su podobne kod tužitelja izazvati iznimno jaku duševnu bol“. Sutkinja Norac Kevo je Turudićev iskaz na sudu ocijenila „iskrenim, objektivnim, životnim i logičnim“. Obrazlažući visinu odštete od 150.000 kuna, sutkinja je istaknula: „U pogledu jakosti pretrpljenih duševnih boli zbog povrede prava osobnosti, a koje je sud utvrdio saslušanjem tužitelja, utvrđeno je da je njihov intenzitet bio takvog stupnja i trajanja da opravdava dosudu naknade u novcu imajući u vidu da je svrha i cilj naknade duševna zadovoljština.“

Županijski sud u Varaždinu je 20. ožujka 2017. djelomično odbio, a djelomično prihvatio žalbu Novog lista i Dražena Ciglenečkog na tu presudu zagrebačkog Općinskog građanskog suda. Taj je sud u cijelosti potvrdio osuđujuću argumentaciju prvostupanjske sutkinje Perice Norac Kevo, ali je zaključio da Novi list i njihov novinar opravdano prigovaraju visini dosuđene odštete od 150.000 kuna jer je riječ o „neprimjereno visokom iznosu, a imajući u vidu sve okolnosti slučaja, posebno navode tužitelja (Turudića) da zbog spomenutog članka nije tražio medicinsku pomoć niti psihološku terapiju“. Varaždinski Županijski sud je donio pravomoćno rješenje po kojem su Novi list d.o.o i Dražen Ciglenečki Turudiću zbog nanesenih duševnih boli dužni solidarno isplatiti iznos od 90.000 kuna, zatezne kamate i 6700 kuna sudskih troškova. Tako je parnični postupak u kojem je sucu Turudiću dosuđena pozamašna odšteta nakon dvije godine pravomoćno okončan.

Međutim, kazneni postupak kojeg je taj sudac u siječnju 2015. pokrenuo protiv Dražena Ciglenečkog pred Općinskim sudom u Rijeci traje punih sedam godina. Tijekom toga razdoblja riječki je Općinski sud donio čak tri uzastopne nepravomoćne presude kojima je Ciglenečkog uporno proglašavao krivim za kazneno djelo uvrede. Dvije nepravomoćne presude toga suda Županijski sud u Rijeci je ukidao zbog utvrđenih propusta i vraćao natrag na ponovno suđenje, a ishod žalbe toga novinara na treću osuđujuću presudu do zaključenja ovog teksta nismo uspjeli doznati.

Prvu je presudu 7. ožujka 2016. donijela sutkinja **Tatjana Čargonja**. Osudila je Ciglenečkog za kazneno djelo uvrede i naložila mu da u državni proračun uplati 30 svojih dnevnih dohodaka, što je iznos od 8000 kuna. Pridodaju li se tome i sudski troškovi, riječ je o iznosu većem od novinarove mjesečne plaće. Sutkinja je nakon provedenog postupka presudila kako je isključivi cilj novinara bio difamirati i omalovažiti suca Turudića i nanijeti štetu njegovoj časti i ugledu. Priznala je da je on javna osoba i time podložan javnoj kritici, ali da se ta kritika mogla iznijeti primjerenim rječnikom bez vrijeđanja.

Županijski sud u Rijeci je 6. prosinca 2017. usvojio novinarovu žalbu, poništio osuđujuću presudu i predmet vratio istoj sutkinji na ponovo odlučivanje. Pri tome je Županijski sud naveo kako u ponovljenom postupku sud mora pažljivije izvagati je li postojao javni interes koji je nadvladao pravo javnog tužitelja na čast i ugled i koje su okolnosti dovele do toga da se o Turudiću pisalo. Taj je sud istaknuo i da se sloboda izražavanja „ne odnosi samo na pristojno i uljudeno iznošenje stavova, već i na stavove koji su neugodni, nepristojni pa i uvredljivog karaktera“, ali ključno je utvrditi je li postojao javni interes koji je nadvladao pravo privatnog tužitelja na čast u ugled.

Općinska sutkinja Tatjana Čargonja je, međutim, 9. svibnja 2018. ponovo osudila Ciglenečkog za uvredu, donijevši presudu gotovo identičnu ranijoj, ukinutoj. Riječki Županijski sud je 27. siječnja 2021. ponovo poništio njezinu presudu i vratio predmet Općinskom sudu na ponovno suđenje, ali ovaj put naložio da se suđenje održi pred novom sutkinjom.

Treće suđenje na Općinskom sudu u Rijeci provela je sutkinja **Vera Holjević Marincel** koja je 31. siječnja 2022. donijela treću nepravomoćnu presudu kojom je Ciglenečki i treći put proglašen krivim za kazneno djelo uvrede te mu je ponovo naloženo da u državni proračun uplati 30 svojih dnevnih dohodaka. O ishodu njegove žalbe na treću osuđujuću presudu ni sa Županijskog suda u Rijeci, ni sa Općinskog, do dovršetka ovog teksta nismo dobili službeni odgovor. Glasnogovornik Županijskog suda u Rijeci, sudac **Duško Abramović** nam je 9. siječnja 2023. odgovorio da će u „u predmetu Dražena Ciglenečkog odluka drugostupanjskog suda, zajedno sa spisom, u narednim danima biti dostavljena prvostupanjskom Općinskom sudom u Rijeci“.

Obratili smo se Općinskom sudu u Rijeci s pitanjem jesu li od Županijskog suda dobili odluku u predmetu Ciglenečki, a 27. siječnja 2023., kad smo završavali ovaj tekst, glasnogovornica Općinskog suda u Rijeci, sutkinja **Katarina Bajčić Ivančević** odgovorila nam je kako „Županijski sud u Rijeci još nije donio odluku povodom žalbe Dražena Ciglenečkog na treću osuđujuću presudu toga suda“.

Međutim, kako neslužbeno doznajemo, kazneni postupak kojeg je sudac Turudić pokrenuo protiv novinara Ciglenečkog umjesto sudskog pravorijeka „riješila“ je zastara. Ona je, kako u nedostatku službenih informacija neslužbeno doznajemo, nastupila 27. studenog 2022. jer se toga dana navršilo osam godina od objave članka, a pravomoćna presuda do tada nije bila donesena.

Riječki odvjetnik **Saša Jelušić**, koji već sedam godina zastupa Ciglenečkog, u ovom kaznenom postupku kazao nam je kako je taj novinar svoju obranu pred Općinskim sudom u Rijeci iznosio u tri navrata, u tri ponovljena suđenja. Na pitanje da pojašni zbog čega je Turudić Ciglenečkog tužio za kazneno djelo uvrede, a ne za klevetu za koju se novinare najčešće tuži, odvjetnik pojašnjava: „Tužbe za klevetu privatni tužitelj

podnosi ako smatra da mu je novinar povrijedio čast i ugled iznošenjem činjenično netočnih tvrdnji koje su objektivno provjerljive. Ako privatni tužitelj smatra da mu je novinar povrijedio ugled iznošenjem uvredljivih sudova, podnosi tužbu za uvredu. Ciglenečki je u komentaru iznio vrijednosne sudove“ .

Novinara Novog lista Dražena Ciglenečkog, koji je prema pravomoćnoj presudi Općinskog građanskog suda u Zagrebu iz 2017. solidarno s nakladnikom Turudiću trebao platiti polovicu iznosa od 90.000 kuna zbog duševnih boli koje mu je njegov komentar nanio, pitali smo je li doista platio polovicu toga iznosa i kako je to financijski izdržao.

„Ne, nisam platio polovicu dosuđene novčane kazne jer je nakladnik platio čitav iznos“, kazao nam je Ciglenečki. Pitali smo ga i je li Turudića nakon pokretanja ovih postupaka ikada više u svojim tekstovima i komentarima spomenuo i na koji način su se ti sudski postupci odrazili na njegovu autorsku slobodu i osjećaj sigurnosti. „Ne mogu se sjetiti točno jesam li ga spominjao nakon tužbi, ali ja sam se u svom novinarskom radu pravosuđem bavio tek rubno, tako da ne mogu reći da su se ti postupci osobito odrazili na moj ukupni rad“, kazao nam je Ciglenečki.

Hrvatsko pravo: privatnim tužiteljima mogućnosti da za isti prilog podignu dvostruke tužbe

Na temelju dugogodišnjeg odvjetničkog iskustva u kojem je često pred sudovima zastupao novinare i nakladnike, ali u nekim slučajevima i privatne tužitelje koji pokreću sporove protiv medija, Jelušić nam objašnjava različite mogućnosti dvostrukog sudskog progona za jedan te isti objavljeni novinarski tekst. „Naš zakonski okvir je takav da je privatni tužitelj taj koji bira koga će tužiti u slučaju kad se smatra oštećenim medijskom objavom. U građanskom postupku za naknadu štete može birati hoće li tužiti nakladnika, ili autora teksta, ili oboje. Nakladnika tuži temeljem Zakona o medijima, a novinara temeljem Zakona o obaveznim odnosima. Većina onih koji pokreću odštetne parnice zbog novinskog teksta“, ističe ovaj odvjetnik, „podižu građanske tužbe protiv nakladnika i to iz pragmatičnih razloga jer je puno lakše namiriti dosuđenu štetu od nakladnika nego od novinara. Ako se dosuđena šteta ne želi platiti dobrovoljno, lakše je štetu naplatiti primjerice od nakladnika Jutarnjeg lista ili Novog lista nego od novinara koji pišu za te listove“. Međutim, objašnjava dalje odvjetnik Jelušić, kad privatni tužitelj želi dodatno penalizirati novinara zbog onoga što je napisao, onda u građanskoj parnici uz nakladnika tuži i novinara i time novinaru stvara dodatni pritisak. Pritisak na novinara stvara se i kad uz parnicu za naknadu štete koju pokreće protiv nakladnika, privatni tužitelj pokreće i kazneni progon novinara za povredu časti i ugleda. A najveću traumu privatni tužitelj stvara novinaru u onim slučajevima kad protiv njega podigne kaznenu tužbu, a istodobno pored nakladnika u građanskoj tužbi za naknadu štete tuži i novinara (upravo je to Turudić učinio u slučaju Ciglenečki, op. a.). U takvim slučajevima novinar, ako izgubi mora platiti dva puta – i u parnici i u kaznenom postupku.

– Znači li to da pokretači dvostrukih sudskih procesa zbog istog teksta ne koriste sudove samo za dobivanje materijalne odštete, već i za odmazdu novinarima? – pitali smo odvjetnika Sašu Jelušića.

„Odmazda je novinarski termin s kojim se kao čitatelj mogu složiti, ali nije pravni termin“, odgovorio nam je diplomatski. „Zakonski okvir je takav kakav jest i omogućuje dvostruki sudski progon za jedan te isti tekst. Da sam zakonodavac, ja bih u kazneno pravnom smislu dekriminalizirao odgovornost novinara za napisano. Mislim da je zakonodavac, kad je iz Kaznenog zakona brisao kazneno djelo sramoćenja, trebao ići do kraja i iz Kaznenog zakona izbrisati i odgovornost novinara za uvredu i klevetu. Mislim da su takvi uzori na zapadu gdje se odgovornost novinara za štetu procjenjuje u građansko pravom postupku, a ne kaznenom“, objašnjava nam Jelušić.

Općinski kazneni sud: Ne damo nepravomoćne presude zbog prava na pristup informacijama!

Općinski sud u Rijeci odbio nam je dostaviti preslike triju uzastopnih osuđujućih kaznenih presuda protiv novinara Dražena Ciglenečkog koje je taj sud donio povodom Turudićeve privatne tužbe uz vrlo osebujna objašnjenja zašto nam ih ne želi dati. Glasnogovornica tog suda, sutkinja Katarina Bajčić Ivančević, isprva nam je pisano odgovorila da se za presude obratimo sucu koji je zadužen za predmet Ciglenečki. Kad smo je pitali tko je sudac u slučaju Ciglenečki, odgovorila je da je otišao u mirovinu i da moramo čekati da se njegov predmet dodijeli u rad novom sucu(!?). Kad smo zatražili da o našem zahtjevu za dostavom presuda odluči predsjednica suda, odgovorila nam kako sutkinja koja trenutačno obavlja poslove sudske uprave nije dala suglasnost da nam dostavi preslike presuda „jer su one ionako ukinute pa ne proizvode nikav pravni učinak i irelevantne su“ te da u ovom trenutku egzistira samo presuda koja još nije pravomoćna, ali nam ni tu nepravomoćnu presudu nisu dostavili. Upozorili smo je da nam protuzakonito uskraćuje preslike donesenih sudskih presuda, koje su po Ustavu i Zakonu o sudovima javne, na što je odgovorila da će o našem zahtjevu odlučiti službenik za informiranje riječkog Općinskog suda.

Međutim, deset dana kasnije, 29. prosinca 2022., s Općinskog suda u Rijeci dobili smo dopis u kojem se navodi da je službenica za informiranje toga suda, **Maja Alavanja**, donijela odluku da se potpisnici ovog članka kao novinarki ne mogu dostaviti preslike presuda u predmetu Turudić protiv Ciglenečkog „jer postupak pred Općinskim sudom u Rijeci nije pravomoćno okončan“. Navedena sudska službenica za informiranje pozvala se na članak 15. st 1. Zakona o pravu na pristup informacijama.

Međutim, u članku 117. Ustava RH navodi se: „Sudske rasprave su javne i presude se izriču javno u ime Repulike Hrvatske“. Javnost se, navodi se u istom članku Ustava, može isključiti iz rasprave, ili iz njezinog dijela, samo zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu kao što su zaštita interesa djeteta i obiteljskog života te privatnost, službena, državna ili poslovna tajna, ali i tada se javnost isključuje samo u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban.

Kako se u slučaju privatnog kaznenog progona kojeg je Ivan Turudić pokrenuo protiv novinara Dražena Ciglenečkog ne radi ni o jednom od navedenih razloga koji bi opravdavao isključenje javnosti, nema ni pravnog temelja za odbijanje našeg zahtjeva za preslikama presuda donesenih u tome kaznenom postupku. Navedena komunikacija s Općinskim sudom u Rijeci odvijala se u prosincu 2022.

Na koncu smo preslike triju osuđujućih kaznenih presuda Općinskog suda u Rijeci donesene povodom privatne kaznene tužbe Ivana Turudića protiv novinara Dražena Ciglenečkog, kao i dvije presude Županijskoga suda u Rijeci kojima su osuđujuće presude ukinute, bili primorani pribaviti neslužbenim kanalima.

Sutkinja Senka Klarić Baranović protiv Davorke Blažević, suosnivačice portala TRIS

Dvostruki sudski progon zbog jednog te istog teksta iskusila je i novinarka, osnivačica šibenskog portala TRIS.com, **Davorka Blažević**. Sudske postupke protiv nje, najprije 2015. kazneni, a dvije godine kasnije i građanski, inicirala je tadašnja sutkinja Vrhovnog suda **Senka Klarić Baranović** (od 2018. u mirovini).

Od podizanja kaznene tužbe protiv Davorke Blažević, a zatim i građanske tužbe, do pravomoćne presude u građanskom postupku, proteklo je punih sedam godina. Bilo je to za novinarku sedam stresnih godina punih neizvjesnosti.

Kad je u listopadu 2015. objavila tekst koji je sutkinju Klarić Baranović potaknuo na tužbe, Davorka Blažević bila je u mirovini u koju je otišla nakon odrađenog novinarskog staža u Slobodnoj Dalmaciji. Po odlasku u mirovinu bila je jedna od suosnivačica neprofitnog internetskog portala TRIS, na kojem je nastavila pisati.

Oštar komentar na portalu TRIS

Blažević je 3. listopada 2015. na portalu TRIS objavila vrlo oštar komentar o hrvatskom pravosuđu, naslovljen „Portret tjedna/Senka Klarić Baranović, sutkinja Vrhovnog suda: S(i)jenka Senki grize rep“. Neposredni povod za komentar bila je presuda Vrhovnog suda u predmetu Fimi medija, donesena četiri dana ranije, kojom je ukinuta nepravomoćna osuđujuća presuda Županijskog suda u Zagrebu kojom su HDZ, bivši premijer Ivo Sanader i ostali akteri u toj aferi bili proglašeni krivima i predmet vraćen na ponovno suđenje.

Presudu Vrhovnog suda kojom je suđenje u slučaju Fimi medije vraćeno na početak donijelo je sudsko vijeće Vrhovnog pod predsjedanjem sutkinje Senke Klarić Baranović pa je novinarki Blažević to bio povod da se kritički osvrne na čitav niz ranijih presuda sudskih vijeća pod predsjedanjem te sutkinje i na njezin karijerni uspon. Presude sudskih vijeća kojima je predsjedala Senka Klarić Baranović i njezin karijerni uspon, Blažević uzela je kao ilustraciju stanja u hrvatskom pravosuđu u kojem se, kako je ustvrdila, 90-ih godina prošlog stoljeća napredovalo po kriteriju osobnih veza i političke poslušnosti HDZ-ovoj nomenklaturi na vlasti, umjesto po kriteriju kvalitete u obavljanju sudačkog posla. Podsjetila je da je spomenuta sutkinja do 1995. bila sutkinja, isprva Općinskog, a zatim Županijskog suda u Šibeniku, da bi 1995. u vrijeme velikih čistki u pravosuđu napredovala na Vrhovni sud. Njezino je napredovanje, istaknula je u svom komentaru Blažević, bilo tim čudnije „što je na šibenskom sudu, među kolegama, figurirala kao tvrdi „partijski kadar (bila je, uz ostalo i delegatkinja na posljednjem izvanrednom kongresu Saveza komunista Jugoslavije održanom 1990. u Beogradu)“...“ Notorno je da su 90-ih suci bili egzemplarni podobnici i sluge režima, pa je razumljivo da su odlazili Tuđmanu po mišljenje... Pobijedili su podobni i nesposobni, lojalni stranci, a ne struci, ljudi bez profesionalnog integriteta i moralnog kredibiliteta, kakvo danas i jest naše pravosuđe“ kritizirala je u komentaru Blažević.

Podsjećajući i na druge, ranije presude kojima su sudska vijeća pod predsjedanjem sutkinje Klarić Baranović, po ocjeni novinarkе, dokazivala lojalnost HDZ-ovoj vlasti, a ne zakonu, Blažević je posebno apostrofirala presudu iz 2002. godine u slučaju Miroslava Kutle o kojoj je kao tadašnja novinarka Slobodne Dalmacije već pisala u tome listu. Riječ je o presudi kojom je Vrhovni sud, to jest sudsko vijeće kojim je predsjedala Klarić Baranović oslobodio kaznene odgovornosti Miroslava Kutlu, Ivića Pašalića i ostale za privatizacijsku pljačku Slobodne Dalmacije. „Vrhovni sud je, naime, usprkos činjenici da je za Kutlinog upravljanja Slobodnom Dalmacijom ova kuća oštećena za 130 milijuna njemačkih maraka, u obrazloženju svoje odluke konstatirao kako ne nalazi da su osumnjičeni počinili bilo kakvo kazneno djelo nego su,

naprotiv, sve činili kako bi zaštitili „državne interese“... navela je uz ostalo Blažević u svojoj kolumni objavljenoj na portalu TRIS. Podsjetila je u toj kolumni da je sutkinja Klarić Baranović zbog toga teksta iz 2003. tužila Slobodnu Dalmaciju...

Kazneni postupak: Blažević na sudu objašnjavala su suci javne osobe i podložne javnoj kritici

Sutkinja Senka Klarić Baranović je podigla tužbu zbog navedenog teksta na portalu TRIS, ali ovaj put nije tužila nakladnika portala TRIS, već je najprije podigla privatnu kaznenu tužbu protiv novinarkе Davorke Blažević, tereteći je za kazneno protiv časti i ugleda počinjeno uvredom. U istoj je tužbi tražila i da joj novinarka plati štetu za nanesene duševne boli u iznosu od 150.000 kuna.

Iz sudske dokumentacije koju smo probavili vidljivo je da na suđenju vođenom pred Općinskim sudom u Šibeniku tijekom 2016. i 2017. Blažević, iznoseći svoju obranu, objašnjavala da su suci javne osobe jer obavljaju javnu funkciju pa su stoga njihovi postupci i rad podložni javnoj kritici. Branila je novinarsko pravo na iznošenje stava i javnu kritiku i objašnjavala da komentar nije pisala s ciljem da nekoga diskreditira, kao to tvrdi sutkinja koja je tuži, već isključivo s ciljem da se stanje u pravosuđu promijeni nabolje. Objasnjavala je sudu kako tužbe poput ove koje se odnose na vrijednosne sudove smatra pritiskom na slobodu medija i svojevrsnom cenzurom jer će novinar kojeg svako malo netko tuži zbog iznesenog stava u konačnici odustati od pisanja, a to je, tvrdila je, i cilj ovih tužbi. Objasnila je sudu da je komentar temeljila na javno poznatim činjenicama o kojima je iznijela vrijednosne sudove i da komentar bez jasnog vrijednosnog suda nema razloga da se piše i objavljuje.

Sutkinja Klarić Baranović je, međutim, uvjerala sud da je novinarka pisala svoj komentar s isključivim ciljem da je uvrijedi i javno ponizi te da je to već ranije učinila tekstom objavljenim 2003. u Slobodnoj Dalmaciji i tvrdila da je novinarka vrijeđa uporno kroz dugi niz godina. Uvjerala je sud kako je njezina sudačka karijera čista i da presude ne donosi ona sama, već da se one donose u tročlanim i petočlanim sudskim vijećima gdje je ona tek jedna od troje ili petero sudaca...

U presudi donesenoj 10. ožujka 2017. godine, sudac Općinskog sud u Šibeniku **Ivan Jurišić** proglasio je novinarku Davorku Blažević krivom za kazneno djelo protiv časti i ugleda – uvredu i osudio je na novčanu kaznu od 40 dnevnih dohodaka što je u njezinu slučaju iznosilo 6.664,40 kuna, uklanjanje teksta sa stranica portala Tris.com i objavu presude o trošku osuđene. U kaznenoj presudi šibenski općinski sudac Ivan Jurišić uputio je sutkinju Vrhovnoga suda Senku Klarić Baranović da naknadu štete od 150.000 kuna za povredu prava osobnosti (duševne boli) potražuje u građanskom sudskom sporu, to jest u parnici.

Na ovu nepravomoćnu presudu Davorka Blažević se nije žalila pa je ona postala pravomoćna. Na pitanje zašto na osuđujuću presudu nije uložila žalbu, Blažević nam je kazala: „Toliko puta sam u svojoj novinarskoj karijeri zbog objavljenih tekstova bila pred sudom i od svih tih sudskih procesa sam se osjećala izmrcvareno. Nisam željela da se to više rasteže, htjela sam da se što prije riješim toga. Platila sam dosuđeni iznos iz svoga džepa i mislila – OK, ovom presudom je dobila satisfakciju, presuda je objavljena na portalu TRIS, s portala je uklonjen tekst koji je bio povod njezinoj tužbi i mislila valjda joj je to sad dosta. Ali prevarila sam se. Kaznena presuda bila joj je samo vjetar u leđa. Najgore je tek uslijedilo...“, kazala nam novinarka Blažević.

Novčana kazna na koju je novinar osuđen za neko od kaznenih djela povrede časti i ugleda odlazi u državni proračun, a ne u džep privatnog tužitelja. Sutkinji Senki Klarić Baranović je, međutim, kaznena presuda kojom je autorica teksta osuđena za uvredu i novčanu kaznu od 6.664,40 kuna nije bila dovoljna satisfakcija. Željela je da novinarka i njoj plati odštetu za nanesene „duševne boli“ pa je nakon pravomoćnosti kaznene presude podignula građansku tužbu kojom je zatražila odštetu od 150.000 kuna. Građansku tužbu, dakle, nije

podnijela protiv nakladnika, neprofitnog portala Tris.com, već ponovo protiv autorice kolumne Davorke Blažević.

„Ona je išla direktno na mene. To je bio čisti osvetnički pohod. Ako smo imali kazneni postupak koji je završio presudom u njezinu korist, ako se ja na nepravomoćnu kaznenu presudu nisam žalila, ako sam tu presudu objavila na portalu TRIS, uklonila s portala tekst koji je bio povod tužbi, ako sam u kaznenom postupku izjavila žaljenje što se zbog mog komentara osjetila uvrijeđenom, uz napomenu da pri svojim iznesenim stavovima stojim jer sam ih temeljila na činjenicama, onda zaista ne vidim koji bi drugi bio smisao njezinog podizanja i građanske tužbe, ako ne osveta...“, kazala nam je Davorka Blažević.

Valja istaknuti da je situacija koju je iskusila Davorka Blažević još jedan od modela koje hrvatski pravni okvir pruža privatnim tužiteljima koji odluče novinara zbog jednog te istog teksta ili priloga dvostruko sudski goniti – kazneno i u parnici. Privatni tužitelj ga može najprije kazneno goniti za djelo protiv časti i ugleda, a ako ga sud proglasi krivim i osudi, isti privatni tužitelj zatim može protiv novinara pokrenuti građanski spor u kojem će tražiti odštetu za duševne boli. Novinar je u tome slučaju u vrlo teškoj poziciji, jer je u građanskom postupku sud vezan presudom u kaznenom postupku. To praktički znači da će u tome slučaju u građanskom postupku novinar neminovno biti osuđen na plaćanje novčane odštete, a na sudu je samo da utvrdi njezin iznos.

Sutkinji je 2006. dosuđena astronomska odšteta od 200.000 kuna – i tada zbog teksta D. Blažević

Parnični postupak koji je nakon građanske tužbe sutkinje Klarić Baranović uslijedio trajao je dodatnih pet godina. Općinski sud u Šibeniku isprva je, presudom donesenom 1. prosinca 2020. godine, odbacio tužbu navedene sutkinje kao nedopuštenu i naložio joj da novinarki Blažević isplati 27.731 kuna sudskih troškova. Sud je, naime, u prvi mah zauzeo stajalište da u ovom slučaju nema procesnih pretpostavki za vođenje odštetne parnice jer prema Zakonu o medijima građanski spor za odštetu može se pokrenuti samo ako strana koja se smatra oštećena objavljenim tekstom li prilogom, zatraži objavu ispravka, što sutkinja Klarić Baranović nije učinila.

Ona se, međutim, na tu presudu žalila i Županijski sud u Zagrebu je njezinu žalbu prihvatio uz obrazloženje da je zahtjev za ispravkom uvjet za pokretanje građanskog sudskog spora samo u situacijama kad se tužba podiže protiv nakladnika, a u ovom je slučaju tužen novinar – autor teksta. Predmet je vraćen na ponovno suđenje Općinskom sudu u Šibeniku, a nakon provedenog postupka, **Biserka Boljat** je 10. rujna 2021. presudila da Davorka Blažević sutkinji Klarić Baranović za nanesene duševne boli mora isplatiti 75.000 kuna, dakle polovicu iznosa kojeg je ta sutkinja u građanskoj tužbi tražila, sa zateznom kamatom koja se obračunava od rujna 2017., te sudske troškove od 16.688,50 kuna.

Iz obrazloženja presude sutkinje Biserke Boljat donesene 2021. vidljiv je, međutim, još jedan vrlo zanimljiv podatak – da je Sutkinja Klarić Baranović u parnici koju je 2003. pokrenula protiv Slobodne Dalmacije zbog teksta Davorke Blažević objavljenog o njoj u tome listu, od nakladnika toga lista dobila odštetu od 200.000 kuna sa zateznim kamatom. Zanimljivo je i kako se do toga astronomske iznosa došlo: Općinski joj je sud najprije 2004. bio dosudio iznos od 120.000 kuna odštete na ime duševnih boli, a Županijski je sud tu presudu potvrdio. Međutim, Senka Klarić Baranović bila je nezadovoljna dosuđenim iznosom pa je zatražila reviziju presude pred Vrhovnim sudom na kojem je kao sutkinja tada radila. Vrhovni je sud 2006. prihvatio njezin zahtjev i naložio da je joj se odšteta koju Slobodna Dalmacija mora platiti, s prvotnih 120.000 kuna povisi na 200.000 kuna!

U građanskoj parnici vođenoj 15 godina kasnije zbog teksta na portalu TRIS, Davorka Blažević svjedočila je pred sudom kako sutkinja Klarić Baranović zloupotrebljava poziciju sutkinje Vrhovnoga suda tako što tužbama protiv nakladnika i novinara dobiva visoke novčane odštete i ušutkuje novinare koji se usude kritički propitivati njezin rad i karijeru. Šibenska općinska sutkinja Biserka Boljat u presudi je zaključila

sasvim suprotno: da novinarka Blažević objavom dvaju tekstova o sutkinji Klarić Baranović u razmaku od 15 godina najprije u Slobodnoj Dalmaciji, a zatim na portalu TRIS „pokazala iznimnu upornost u nanošenju štete osobnosti tužiteljice“. Sutkinja Boljat je u presudi napisala kako novinarka svoju slobodu izražavanja „nije koristila u dobroj vjeri“ da se „opetovano objavljivanje uvredljivih i neprovjerenih činjenica očito negativno odrazilo na osobni i socijalni život tužiteljice koja je u vrijeme objave spornog članka bila sutkinja Vrhovnog suda RH, a na objavu istog članka bile su i negativne reakcije njezine okoline, što je utjecalo i na njezina sina koji obnaša dužnost odvjetnika“.

Na presudu i iznos od 75.000 kuna kazne, uvećanu za zatezne kamate i sudske troškove od 27.731 kuna, Blažević se žalila. Županijski sud u Zagrebu je 17. siječnja 2022. njezinu žalbu tek dijelom prihvatio tako što je prvostupanjski iznos od 75.000 kuna smanjio na 40.000 kuna. „Pri odmjerenju iznosa štete mora postojati razuman odnos razmjernosti s pretrpljenom štetom ugleda i časti“ navodi se u pravomoćnoj presudu toga suda. „Teško je za prihvatiti da je šteta ugledu i časti tužiteljice bila toliko ozbiljna da bi opravdala iznos naknade štete u visini od 75.000 kuna“ jer je novinarka za isti tekst „već proglašena krivom za djelo protiv časti i ugleda počinjeno klevetom i kažnjena sa 6.666,40 kuna što svakako predstavlja značajan vid zadovoljštine na strani tužiteljice“, navodi se u presudi Županijskog suda u Zagrebu. Taj sud i navodi i da se u sudskoj praksi iznosi naknade štete kreću u rasponu od 30.000 do 60.000 kuna prema nakladniku koji je jače ekonomske snage nego što Davorka Blažević kao fizička osoba s mirovinom od 5000 kuna.

Međutim, i tako umanjeni iznos dosuđene kazne kad mu se pribroje zatezne kamate i troškovi sudskog postupka iznosio je ukupno 52.000 kuna, ili više od deset novinarkinih mjesečnih mirovina. HND je pozvao novinare i građane da se solidariziraju s Davorkom Blažević i prikupe iznos potreban za plaćanje dosuđene kazne što je početkom prosinca 2022. u svega nekoliko dana, kako bi se izbjegla ovrha nad novinarkinim računom, i učinjeno. Danas umirovljena sutkinja Vrhovnog suda, Senka Klarić Baranović je, pribroji li se iznosu od 40.000 kuna i onaj od 200.000 kojeg joj je 2006. morala isplatiti Slobodna Dalmacija, zahvaljujući tužbama protiv medija i novinara naplatila ukupno 240.000 kuna za duševne boli.

Davorka Blažević: osjećam se izmrcvareno

Osvrćući se nakon svega na ove mučne procese, Davorka Blažević nam posebno naglašava neke za nju naročito apsurdne aspekte presude: „Osuđena sam zato što sam na portalu TRIS 2015. godine ponovo objavila neke stavove koje sam već ranije iznijela u svom komentaru u Slobodnoj Dalmaciji 2003. Klarić Baranović je u oba procesa, i kaznenom i građanskom, tvrdila da sam time pokazala upornost u njezinu vrijeđanju. Pazite, u razmaku od gotovo 13 godina objavila sam dva teksta o njoj, a to je sud uzeo kao dokaz da sam pokazala posebnu upornost u njezinu vrijeđanju! U svakom slučaju zbog tih se procesa osjećam maksimalno izmrcvareno i vrlo bih rado da se sa sutkinjom Senkom Klarić Baranović više nikada ne moram baviti. Premda... Ako se dogodi nešto što bi kod mene izazvalo profesionalnu pobudu da napišem tekst o njoj, vjerojatno je ne bih zaobišla. Bez obzira na sve. Meni ostaje samo pisati. Ništa drugo.“

Iskustvo Davorka Blažević i Dražena Ciglencečkog djeluju kao opominjući, prilično zastrašujući i odvraćajući primjer na sve novinare koji se u svom profesionalnom radu bave propitivanjem sudskih presuda, odluka i postupaka sudaca i njihovog karijernog napredovanja.

Dvostruke tužbe predsjednika Županijskog suda u Osijeku protiv Drage Hedla i portala Telegram

Predsjednik Županijskog suda u Osijeku **Zvonko Vrban** podigao je pet građanskih tužbi protiv nakladnika portala Telegram i njegove glavne urednice **Jelene Valentić** zbog pet tekstova novinara **Drage Hedla** objavljenih na tome portalu od 21. ožujka do 19. travnja 2021. Građanske je tužbe podnio u svibnju 2021.

Manje je, međutim, poznato da je zbog istih tekstova Vrban, istodobno, 31. svibnja 2021. podigao i privatnu kaznenu tužbu protiv novinara Drage Hedla i to tako da je jednom kaznenom tužbom obuhvatio svih pet tekstova. Spomenuti sudac tereti novinara za kazneno djelo protiv časti u ugleda počinjeno klevetom.

Vrbanu je četverogodišnji mandat predsjednika osječkog Županijskog suda istekao u studenom 2022. i kako ga do toga datuma DSV kao jedinog kandidata koji se javio na natječaj nije imenovao na novi mandat, već je određen v. d. predsjednika toga suda, stvoren je dojam da će natječaj na kojem je Vrban bio jedini kandidat biti poništen i raspisan novi. Međutim, DSV nije poništio natječaj već je u veljači ove godine sucu Zvonku Vrbanu povjerio novi četverogodišnji mandat predsjednika Županijskog suda u Osijeku koji je počeo teći 1. ožujka 2023.

U pet građanskih tužbi koje je „zbog povrede prava osobnosti“ podigao protiv nakladnika Telegram grupe i glavne urednice Jelene Valentić, bivši predsjednik osječkog Županijskog suda traži odštetu u ukupnom iznosu od 100.000 eura, donosno 750.000 kuna ili 150.000 kuna za svaki objavljeni tekst.

Vrbanu je u listopadu prošle godine nevladino udruženje CASE koje se bori protiv SLAPP tužbi u Europi, a uživa i podršku i Europskog parlamenta, dodijelilo neslavnu titulu najvećeg pravosudnog *bullyja* (nasilnika).

Zbog činjenice da je Vrban u vrijeme podizanja tužbi, kako građanskih tako i parničnih, bio na položaju predsjednika Županijskog suda u Osijeku, parnični su predmeti odlukom Vrhovnog suda delegirani Općinskom građanskom sudu u Zagrebu, a kazneni – Općinskom sudu Novi Zagreb. Zato Hedl, koji živi u Osijeku, na svako ročište u kaznenom postupku, kao i ona koja se zakazuju u pet pokrenutih parnica, mora iz Osijeka putovati u Zagreb.

U seriji tekstova objavljenih od 19. ožujka do 21. travnja 2021. koji su bili povod sučevim tužbama, Hedl je vrlo detaljno opisao načine na koje je sučeva obitelj kroz godine stjecala svoju imovinu. Iskusni novinar je detaljno rekonstruirao imovinske akvizicije sučeve obitelji od kojih su neke ostvarene kroz delikatnu mrežu sučevih veza s moćnim osječkim tvrtkama, odnosno poduzetnicima, **Dragom Tadićem**, vlasnikom Osijek Koteksa, i kasnije i s tvrtkom V.M: *Business Development* u vlasništvu **Pavla Vujnovca**, osnivača Prvog plinarskog društva.

U prvom u nizu od pet tekstova, objavljenom 21. ožujka, Hedl je, pozivajući se na uvid u „povjerljivi dokument jedne važne službe nastao 2018. godine“, opisao zanimljiv nekretninsko-poduzetnički pothvat sučeve supruge **Elvire Vrban** koja je dala otkaz u Hrvatskoj pošti kako bi se posvetila vođenju OPG-a. Elvira Vrban je, piše Hedl, 2003. u vrijeme dok joj je suprug radio u Državnom odvjetništvu, za 5000 eura kupila 3,1 hektara oranice u Baranji. Upravo preko njezine oranice će ubrzo, kako je napisao Hedl „nekim čudom proći osječka Zapadna obilaznica“. Hrvatske su ceste za obilaznicu otkupile dio njezine parcele od 2000 četvornih metara i za taj joj komad platile višestruko veću cijenu od one koju je ona platila za ukupnu površinu od 3,1 hektara. Gospođa Vrban je zatim, opisao je Hedl, na toj zemlji podigla plantažu jabuka, a na obilaznici koju je gradio Osijek Koteks Drage Tadić, izgradila kiosk za prodaju voća. Osijek Koteks je, naveo je Hedl, oko njezine plantaže sagradio dio ograde – betonske stupiće i betonsku podlogu za ogradu – a nema traga da je ta usluga Osijek Koteksu plaćena. Za plantažu jabuka čiji je, prema Hedlovim

navodima, prikriveni vlasnik bio njezin suprug, Elvira Vrban je kroz IPARD program povukla 715.536,18 kuna kredita, kao i niz drugih kreditnih linija, a ukupna investicija u voćnjak bila je veća od 1,4 milijuna kuna. Podsjetio je i da je prema pisanju Jutarnjeg lista iz 2009. u održavanju voćnjaka sudjelovala i osječka komunalna tvrtka Unikom. Voćnjak je prema navodima u tekstu na Telegramu, Elvira Vrban prodala za 300.000 eura osobi koja je u srodstvu sa ženom s kojom je njezin suprug 2001. sklopio ugovor o doživotnom uzdržavanju i koja mu je u Osijeku ostavila kuću koju je Vrban 2020. prodao za 120.000 eura. U istom tekstu Hedl je opisao i sučev aranžman s ekskluzivnim modnim butikom Pierre Cardin u središtu Osijeka koji je završio s gubitkom od četiri milijuna kuna, a bio je u sastavu Tadićevog Osijek Koteksa. Pozivajući se na podatke iz optužnice podignute protiv A. S., voditeljice toga butika, na koju je svaljena krivnja za manjak, Hedl je naveo kako je niz uglednih Osječana, godinama i bez naknade, uzimao robu iz toga butika, a među njima i osječki sudac Zvonka Vrban. Novinar je naveo da je taj sudac tijekom godina, bez naknade, iz butika uzeo robu u vrijednosti od 892.443 kuna.

U tekstu od 29. ožujka 2021. godine, pod naslovom: „Telegram otkriva: šef Županijskog suda za mali stan dobio stan u najskupljoj osječkoj zgradi“ Hedl je rekonstruirao još jednu nekretninsku akviziciju predsjednika osječkog Županijskog suda Vrbana: otkrio je da je stan od 159,94 četvornih metara u ekskluzivnoj poslovno-stambenoj zgradi u središtu Osijeka, poznatoj pod imenom Kappa centar, taj sudac platio znatno manje od njegove stvarne tržišne vrijednosti. Objasnio je da je sudac u taj stan u vlasništvu tvrtke V. M *Business development*, čiji je jedan od osnivača Pavao Vujnovac, vlasnik Prvog plinarskog društva i niza drugih tvrtki, uselio još 2016., a kupio ga je 29. srpnja 2020. za nešto više od tisuću eura po četvornom metru i cijenu od 165.000 eura, što je 70.000 kuna ispod tržišne vrijednosti toga stana.

U tekstovima objavljenima 25. ožujka te 12. i 19. travnja 2021. godine, Hedl je, pišući o drugim akterima afere podmićivanja osječkih sudaca i istaknutim Osječanima koji su se u Tadićevom ekskluzivnom butikom besplatno odijevali, ponovo podsjetio i na informacije o sucu Vrbanu objavljene u prvom tekstu od 19. ožujka pa ih je Vrban također obuhvatio tužbama.

Tako se Hedl, nagrađivani istraživački novinar iza kojeg je više do 40 godina novinarskog i uredničkog iskustva, zbog istih pet tekstova, u pet građanskih parnica našao u ulozi svjedoka, a u kaznenom procesu u ulozi optuženika.

U tužbama, kako građanskim tako i u kaznenoj, Vrban tvrdi da je Hedl 21. ožujka 2021. na portalu Telegram „otpočeo medijsku kampanju“ protiv njega „s nakanom da mu nanese štetu časti i ugledu i time ugrozi njegov posao pravosudnog dužnosnika, navodeći u cijelosti neistinite informacije, a za koje je pukom provjerom, ili čak izravnim upitom njemu mogao saznati da su činjenice koje navodi u medijskim napisima, neistinite“.

I kazneni i građanski sudski postupci koje su potaknuli Hedlovi tekstovi krajem siječnja 2023. kad je ovaj tekst dovršavan, praktički su bili na samim počecima, tako da su pred tim novinarom još mjeseci, a vjerojatno i godine suđenja.

„U kaznenom postupku na Općinskom sudu u Novom Zagrebu održano je jedno ročište, a na drugo koje je bilo zakazano nisam mogao doći zbog bolesti pa je zakazano novo“, kazao nam je Hedl.

„Što se tiče građanskih postupaka za naknadu štete do sada sam, od pet postupaka pokrenutih povodom njegovih tužbi protiv Telegrama, svjedočio na samo jednom ročištu na Općinskom građanskom sudu u Zagrebu, a za 27. veljače je zakazano ročište u drugom postupku“, kazao nam je Drago Hedl.

Napomenuo je da mu se prvi put u dugom novinarskom stažu dogodilo da osoba o kojoj je pisao, zbog istih tekstova podiže građansku tužbu protiv nakladnika/urednika te istodobno i kaznenu tužbu protiv njega kao autora.

Na pitanje jesu li ga okolnosti dvostrukih tužbi zbog istih tekstova barem donekle odvratile od daljnjeg pisanja o konkretnom sucu, Hedl nam je kazao:

„Na neki način jesu i to iz više razloga. Prvo, ne želim da čitatelji steknu dojam da vodim nekakvu osobnu kampanju protiv toga suca, mada bih naravno imao još materijala za pisanje. A kao drugo, malo me je i strah mogućnosti da on uspije sa svojim tužbama i da to nanese veliku financijsku štetu redakciji za koju radim. U našem se pravosudnom sustavu, naravno, može dogoditi da on uspije ili s većinom ili s dijelom tih tužbi pa da redakcija pretrpi ogromnu štetu jer u svakoj od pet tužbi Vrban traži ozbiljan novac. Dakle, ne mogu reći da me nešto ili netko sprječava da pišem dalje o njemu, mada bih imao materijala za to, ali bojim se i da bih stvorio dojam da kroz te nove tekstove radim pritisak na sud pa se nekako suzdržavam od pisanja o njemu dok postupci traju i onda kad bih imao „štifa“, kazao nam je Hedl i dodao:

„Nakon što je podigao tužbe protiv nakladnika, urednice portala i mene, napisao sam još dva ili tri teksta vezana uz njegov rad u kojima sam uz ostalo objavio i da neće biti izabran na još jedan mandat predsjednika osječkog Županijskog suda za koji se natjecao“.

Dvostruka tužba bivšeg rektora Damira Borasa protiv novinarkе Dore Kršul

U listopadu 2020. godine, tadašnji rektor Sveučilišta u Zagrebu **Damir Boras**, koji će ostati zapamćen po tome što je u rektorskom mandatu imao naviku učestalo dizati tužbe protiv novinara i medija koji su kritički propitivali način na koji je obnašao tu dužnost, zbog jednog te istog teksta protiv novinarkе portala Telegram **Dore Kršul** podigao je dvije tužbe – kaznenu i građansku.

Povod za kumulativne tužbe bio je njezin tekst objavljen 29. rujna 2020. godine na portalu Telegram, pod naslovom „Ovo je rođak Borasove supruge. Dali su mu da vodi sveučilišni poslijediplomski centar.“

U kaznenoj tužbi Boras je od Općinskog suda u Zagrebu zatražio da novinarku zbog toga teksta proglašuje krivom za kazneno djelo protiv časti i ugleda počinjeno klevetom. Istodobno je u građanskoj tužbi od Općinskog građanskog suda u Zagrebu zatražio da mu ta novinarka, naglašavamo, ne nakladnik Telegrama, nego novinarka, za duševne boli nanese tekstom nadoknadi štetu od 20.000 kuna.

Kao i u ostalim primjerima dvostrukih tužbi koje navodimo, i u slučaju novinarkе Kršul privatni tužitelj je odučio reagirati tužbama nakon što se uvjerio da novinarka ne odustaje od istraživanja teme koja mu je iritantna.

U tekstu iz rujna 2020. na kojeg je Boras reagirao dvostrukom tužbom, novinarka je otkrila da je **Franjo Hartman**, upravitelj impresivne nekretnine u vlasništvu zagrebačkog Sveučilišta, smještene u središtu Dubrovnika, član Borasove obitelji. Riječ je o nekretnini – zgradi u staroj dubrovačkoj jezgri, pored dubrovačkih Vrata od Pila u kojoj je već desetljećima smješten interuniverzitetski centar kojeg je početkom sedamdesetih godina prošlog stoljeća utemeljio tadašnji zagrebački rektor i istaknuti svjetski znanstvenik Ivan Supek, kao mjesto susreta i razmjene znanja vodećih svjetskih znanstvenika. Vrijedna zgrada, koju je Grad Dubrovnik u Supekovu rektorskom mandatu dao na korištenje zagrebačkom Sveučilištu, prije 20-ak godina postala je i vlasništvo zagrebačkog Sveučilišta.

Novinarka Kršul otkrila je u tekstu objavljenom u rujnu 2020. godine da je Franjo Hartman na mjesto upravitelja te vrijedne nekretnine zaposlen u Borasovu rektorskom mandatu 2017. Ni zagrebačko Sveučilište niti Hartman nisu odgovorili na njezina novinarska pitanja ispunjava li taj član Borasove obitelji uvjete tražene na natječaju i što ga je, kao osobu koja se do tada bavila iznajmljivanjem plovila i organiziranjem turističkog prijevoza, kvalificiralo za upravljanje Interuniverzitetskim centrom.

Tekst objavljen u rujnu 2020. nastavak je istraživačke priče koju je ta novinarka na portalu Telegram objavila godinu dana ranije, 3. listopada 2019., pod naslovom „Rektor Boras je novcem Sveučilišta obnovio luksuzne apartmane u Dubrovniku. Sada tamo ljetuje“. Objašnjavajući kontekst Hartmanova zapošljavanja, novinarka je u tekstu iz listopada 2020. podsjetila na činjenice koje je već objavila u tekstu iz 2019. – da je u Borasovu rektorskom mandatu 2016. i 2017. dotadašnji skladišni prostori u toj dubrovačkoj nekretnini novcem zagrebačkog Sveučilišta preuređeni u tri luksuzna apartmana – za rektora i prorektore. Ponovila je i informacije objavljene 2019. da Boras i članovi njegove obitelji te luksuzne apartmane koriste za privatna ljetovanja i da u njih nitko ne može ući bez rektorove osobne privole.

U tužbama protiv Dore Kršul tadašnji zagrebački rektor tvrdi da je novinarka „postupila s jasnom namjerom da tužitelja difamira u javnosti“. Međutim, Boras spomenutu novinarku ne tereti zbog novog otkrića koje tekst iz 2020. donosi – da je za upravitelja vrijedne sveučilišne zgrade u Dubrovniku zaposlen član njegove obitelji, već zbog informacija koje je Kršul u tome tekstu zbog

konteksta samo ponovila, a objelodanila ih je godinu ranije – da Boras luksuzne apartmane uređene javnim novcem koristi u privatne svrhe i da bez njegove privole nitko u njih ne može doći.

U siječnju 2022. godine, kad je pisan ovaj tekst, dakle dvije godine i tri mjeseca nakon podnošenja Borasovih tužbi protiv Kršul, ni u građanskom, ni u kaznenom postupku nije donesena presuda.

Prema onome što doznajemo od novinarkе Kršul i njezine odvjetnice **Vesne Alaburić**, oba su postupka praktički još uvijek na početku. „U kaznenom postupku je krajem 2022. bio tek pokušaj mirenja. Boras je tražio da se javno ispričam za svoj tekst što sam odbila. Rekla sam da mi je žao ako se on zbog mojih tekstova osjećao loše, ali da sam ih napisala po svim pravilima struke i da iz njih stojim. Za početak ožujka ove godine zakazano je novo ročište“, kazala nam je Kršul.

U građanskom postupku u kojem Boras traži da mu novinarka zbog duševnih boli nanesenih tekstem plati 20.000 kuna, ročište je bilo zakazano u studenome 2022. Na njemu su trebali biti ispitani tužitelj Damir Boras, glavna urednica portala Telegram **Jelena Valentić** i novinarka Dora Kršul. Ročište je, međutim, odgođeno jer je urednica bila na putu, a s odgodom se složio i Boras. Novo je ročište zakazano za polovicu ožujka 2023., kazala nam je Kršul.

Dvostruke tužbe za isti tekst – kaznene protiv novinara, a građanske protiv nakladnika, posebno su teška kategorija SLAPP tužbi, ali situacije poput ove u kojoj tužitelj i građansku tužbu podiže protiv novinara, umjesto protiv nakladnika – najeklatantniji su primjer SLAPP-a, kazala nam je odvjetnica Vesna Alaburić.

Jesu li se spomenute Borasove dvostruke tužbe odrazile na njezin izbor novinarskih tema? Jesu li je odvratile od kritičkog propitivanja Borasova rektorskog mandata – pitali smo novinarku Kršul.

„Kad gledam unatrag, sigurna sam da su Borasove tužbe pokušaj zastrašivanja i odvrćanja od toga da nastavim pratiti i propitivati događaje na zagrebačkom Sveučilištu i u njegovoj ispostavi u Dubrovniku i da predstavljaju eklatantan primjer SLAPP-a jer je tužbama išao na mene osobno. One me, međutim, ni na koji način nisu odvratile od pisanja o temi upravljanja zagrebačkim Sveučilištem u njegovu mandatu u prvom redu zato što sam imala čvrstu podršku redakcije Telegrama i glavne urednice. Zbog te podrške sam bez ikakvog straha, ustezanja i autocenzure nastavila pratiti način upravljanja zagrebačkim Sveučilištem. Za mene je od presudne važnosti bilo što je redakcija, čim sam ih izvijestila o tužbama koje sam primila, zauzela stav da će se ponašati kao da je tužena redakcija, a ne ja osobno“, kazala nam je Kršul i dodala: „Prepala sam se samo u prvi mah jer su mi obje tužbe, i građanska i kaznena, stigle u pretinac e-građanin u kratkom razmaku, kraćem od mjesec dana. Međutim, tu početnu tjeskobu raspršila je reakcija moje redakcije. U konačnici zbog tužbi se više od mene, pogotovo one koja je imala pečat kaznenog suda, uznemirila moja majka kad su tužbe i u papirnatom obliku stigle na našu kućnu adresu, pa sam je morala smirivati, objašnjavati joj da je sve u redu, da redakcija stoji iza mene... I još jedan detalj koji mi je u svemu tome neugodan – slika mene kako sjedim u sudnici na klupi pored Borasa. Nije mi to bilo bilo nimalo ugodno“, kazala nam je Kršul, opisujući tim rečenicama zajedničku nelagodu novinara kad su dovedeni u priliku da se u stiješnjenju sudnici tiskaju tik do onih koji ih kazneno gone.

Od četiri slučaja obrađena u ovom tekstu, u tri su podnositelji dvostrukih tužbi zbog istog teksta visoko pozicionirani suci: sutkinja Vrhovnog suda, predsjednik Županijskog suda u Zagrebu, predsjednik Županijskog suda u Osijeku, a u četvrtom rektor najvećeg sveučilišta u državi – zagrebačkog.

U drugim slučajevima koji zbog ograničenog prostora nisu ušli u ovu analizu, podnositelji dvostrukih tužbi za isti tekst ili medijski prilog su poduzetnici koji tužbama nastoje zaustaviti novinare koji propituju okolnosti pod kojima njihove privatne tvrtke dolaze do javnog novca i drugih javnih resursa. Takve primjere imamo u slučaju dvostrukih tužbi vlasnika Poliklinike Medikol protiv autorice ovog teksta ili u slučaju dvostrukih tužbi vlasnika tvrtki koje su se bavile nezakonitom eksploatacijom riječnog šljunka protiv novinarku **Danke Derifaj**.

Međutim, i ovaj neveliki analizirani uzorak otkriva da za dvostrukim tužbama posežu osobe koje zauzimaju visoke pozicije u društvu koje su skopčane sa znatnom društvenom moći.

Riječ odvjetnika: dvostruke tužbe su opasnost za slobodu izražavanja

Odvjetnica Vesna Alaburić, istaknuta stručnjakinja za medijsko pravo, koja se u svojoj odvjetničkoj praksi već tridesetak bavi zastupanjem novinara i medija pred sudovima nam kaže: „Prije 20-ak godina, kad je Kazneni zakon propisivao strože uvjete za oslobađanje novinara od odgovornosti za kaznena djela protiv časti i ugleda, tužitelji su vrlo često istovremeno pokretali kazneni postupak protiv novinara, autora priloga, i građanski postupak protiv nakladnika“.

Kazneni postupak u međuvremenu je, pojašnjava Alaburić, mijenjan nekoliko puta tako da je danas razmjerno teško uspjeti u kaznenom postupku protiv novinara. Da bi novinar bio osuđen za kazneno djelo klevete, tužitelj mora dokazati da je svjesno iznio neistinitu tvrdnju koja je podobna štetiti časti i ugledu. A od optužbe za kazneno djelo novinar može biti oslobođen ako dokaže da je spornu tvrdnju iznio u obavljanju novinarskog posla i u javnom interesu.

„Očekivalo se“, kaže nam ova odvjetnica, „da nakon takvih promjena Kaznenog zakona, kaznenih postupaka protiv novinara više neće biti. To se nažalost nije dogodilo tako da i danas imamo situacije da zbog istog novinskog teksta ili priloga tužitelji kazneno progone novinare i istodobno pokreću građanske postupke u kojima zahtijevaju novčane odštete. Takve tužbe zbog istog novinskog teksta ili priloga predstavljaju specifičan oblik pokušaja tužitelja da dobiju novčanu satisfakciju i istovremeno izvrše pritisak na novinare kako bi ih ušutkali i spriječili u daljnjem istraživanju pa ih je osnovano smatrati specifičnim SLAPP tužbama“, ističe Alaburić.

Ta odvjetnica i ovom prigodom, kao i u nizu svojih ranijih istupa, upozorava na štetu od kaznenog progona novinara koju ne trpe samo novinari, već i čitavo društvo. „Svaki kazneni postupak je iznimno stresan jer doći na sud kao okrivljenik i sjesti na optuženičku klupu nije nimalo jednostavno ni za koga. Mogućnost da postupak završi osuđujućom presudom i da u kaznenoj evidenciji novinar bude obilježen kao osuđena osoba, dodatno potencira „zamrzavajuće učinke“ kaznenog progona. Upravo zato Europski sud za ljudska prava naglašava opasnosti koje na slobodu medija i novinarsko izražavanje ostavlja svako kaznenopravno reagiranje na medijske sadržaje. Zato se kaznena sankcija za novinske tekstove u pravilu ne smatra „neophodnom u demokratskom društvu“ pa onda ni razmjernom jer se isti učinak povrijeđenog osobnog ili društvenog dobra može

ostvariti sredstvima pravne zaštite koje su manje pogubne za slobodu izražavanja“, kaže nam Alaburić.

Ona objašnjava i procesnu delikatnost u kojoj se novinar nalazi u situaciji dvostrukih tužbi zbog istog teksta. U sudskih postupcima radi naknade štete koji se u pravilu pokreću protiv nakladnika, novinar – autor priloga je svjedok. Međutim, u kaznenom postupku zbog istog teksta, novinar je okrivljeni. Prava i obveze svjedoka u građanskom postupku, ističe Alaburić, bitno su različita od prava i obveza okrivljenika u kaznenom postupku. „Novinar se u kaznenom postupku može braniti šutnjom, obranu može koncipirati na način koji smatra korisnim za sebe, ne mora odgovarati na pitanja, čak ni pitanja suda. Međutim, kao svjedok u građanskom postupku, novinar mora govoriti istinu i ne smije ništa prešutjeti. Ako eventualno iskoristi pravo u kaznenom postupku da uskrati odgovor na neko pitanje zato što bi odgovorom sebi naškodilo, time će naškoditi nakladniku (u pravilu svom poslodavcu) u građanskom postupku, a neizravno i samome sebi“, kaže nam Alaburić.

Ova odvjetnica opisuje posebno teške situacije u kojima se, u okolnostima dvostrukih tužbi za isti tekst, može naći novinar. Jedna od njih je kad nakladnik u građanskom sporu odluči s tužiteljem sklopiti nagodbu kako bi što prije okončao spor, smanjio sudske troškove ili izbjegao veću novčanu odštetu. Novinar će se u kaznenom postupku nakon nagodbe koju je njegov nakladnik sklopio u građanskoj parnici, naći u vrlo nepovoljnoj situaciji jer će nagodba nakladnika biti protumačena kao svojevrsno priznanje novinarevog profesionalnog propusta“.

Druga za novinara osobito teška situacija su, ističe Alaburić, slučajevi kad tužitelj istovremeno započinje kazneni progon i građanski postupak protiv novinara (slučaj rektor Boras protiv Dore Kršul) ili kad građanski progon započinje nakon što je novinar osuđen u kaznenom postupku (slučaj Klarić Baranović protiv Davorke Blažević). „Prijetnja kaznenom sankcijom i odštetnim zahtjevom istovremeno, najveći su mogući pritisak na novinara“ kaže odvjetnica. Naglašava da je u takvim okolnostima važno novinarima osigurati profesionalnu podršku i solidarnost u redakciji i novinarskoj strukovnoj udruzi, kao i odgovarajuću pravnu zaštitu i pomoć. U protivnom, posljedice za slobodu izražavanja mogu biti pogubne.